

Rechtskundig Weekblad

Vereeniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elken Zondag

Abonnementsprijs : 100 fr. per jaar

Postcheckrekening N° 3185.22

Redactie en beheer : Mr René Victor, Justitiestraat, 21, Antwerpen.

Het administratiefrechterlijk statuut van de passieve luchtbescherming bij den gemeentelijken echelon.

De snelle uitbreiding van het vliegwezen, als wapen der moderne landsverdediging, heeft het probleem van den totalen luchtoorlog naar voren geroepen.

Terwijl in den wereldkamp 1914-1918 het vliegtuig als aanvals- of verdedigingswapen slechts een gering percentage vertegenwoordigde, is het opvallend geworden dat, reeds langs vóór de huidige internationale verwickelingen, de militaire voorbereidselen, in alle landen, lieten vermoeden dat het gebruik van spring- en brandbommen en zelfs van gasbommen, tezelfdertijd als de motorisatie der eenheden en het mechaniseeren der gevechtstuigen, een overwegende tactische rol zouden spelen in een komend conflict tusschen de z. g. beschaafde Staten.

Door deze evolutie is de moderne oorlog gansch van uitzicht veranderd.

Het zijn geen legers meer, die tegenover elkaar zouden komen te staan, maar gansche naties die zich gereed maken om hun bestaan met al hun beschikbare krachten te verdedigen. (1)

Bij het ontketenen van den luchtoorlog heeft de vijand er vooral het oog om de mobilisatie te belemmeren van zijn tegenstander, door een onverhoedschen aanval op de militaire machten, nijverheden, reserven van grondstoffen, transportmiddelen, tegelijkertijd als de gekende vliegpleinen, kazernen, munitiedepots, spoornetten en andere strategische punten.

Niet alleen het militaire element zal zich te verdedigen krijgen tegen het moordend materiaal der vlieg-machines, doch ook de onschuldige burgerlike bevolking is er toe veroordeeld om angstig beschutting te zoeken tegen het dreigend luchtgevaar.

Hiermede werd het vraagstuk van de Passieve luchtbescherming in zijn meest acuten vorm gesteld, steeds als fataal uitvloeisel van hetzelfde heidensch moto : « Si vis pacem, para bellum ! »

Op het stuk van de verdediging tegen luchtaanvallen, moeten wij een duidelijk onderscheid maken tusschen de actieve en de passieve bescherming der burgers.

De actieve bescherming van de bevolking berust op de bepalingen van het Koninklijk besluit dd. 20 Mei

1939 (2) en wordt waargenomen door de territoriale wacht voor luchtafweer en de territoriale vliegdiensden.

Ze heeft vooral voor doel de vijandelijke vliegtuigen te beletten boven het grondgebied van het land te zwerfen en omvat de luchtverweermiddelen : jacht-, dag- en nachtvliegtuigen voor de luchtpolitie, zoome de grondafweermiddelen, als de artillerie eenheden, mitrailleurs, zoeklichten, schutballons. (3)

De actieve verdediging wordt door het leger alleen uitgevoerd en derhalve valt ze buiten het bestek van onze uiteenzetting.

Met de passieve bescherming der bevolking bedoelen wij daarentegen de gezamenlijke maatregelen die in vredes- en oorlogstijd worden getroffen om de vernielende uitwerkselen der luchtbombardementen uit te schakelen of te verminderen en aldus het gevaar voor de inwoners der bedreigde steden en gemeenten weg te ruimen of te temperen. (4)

Vooraleer verder over de specifiek-administratieve inrichting van de passieve luchtbescherming te handelen, heeft het zijn belang enkele korte beschouwingen te wijden aan het driesoortig materiaal waartegen het burgerlijk element beveiliging zal hoeven te zoeken.

1°) De Springbommen.

Het zijn de z. g. brisantbommen, die voor het verwekken van de ontplofingsuitwerkselen worden gebruikt, en bestaan uit een metalen omhulsel met sterk ontplofbaren inhoud.

Het gewicht van de brisantbom kan gaan van 12 ½ tot 2000 kgr., doch gewoonlijk zijn het projectielen van 100 tot 200 kgr. die voor de vernielingen door scherfwerkingen worden aangewend.

2°) Brandbommen.

Tijdens den laatsten oorlog werden er weinig brandbommen uitgeworpen, welke alsdan op basis van de phosphor waren samengesteld.

Sedertdien werd de bekende electron-thermietbom uitgevonden, waarvan het bomlichaam uit electron, zijnde een legering van 40 % magnesium en 60 % aluminium

wordt vervaardigd en de vulling uit thermiet bestaat, dat een menging is van ijzeroxyde en aluminium. (5)

De electronbom, die een gewicht heeft van 1 tot 5 10 kgr. brandt niet langer dan vier tot vijf minuten, doch het ontbrandings- en verbrandingsmengsel levert een hitte op van 2000 tot 3000 graden. (6)

Bij het afwerpen doorboort de electronbom, ten aanzien van haar licht gewicht, slechts het dak der gebouwen en blijft ze op de zoldering liggen, waar zij een hevigen brand kan verwekken, die niet door middel van water, doch met droog zand moet worden onschadelijk gemaakt.

3° De Gasbommen.

De meest geduchte zijn de gasbommen, gekend onder de benaming, «gevechtsgassen», met hun sluiperige uitwasemingen, die soms noch door kleur, geur noch smaak kunnen worden waargenomen.

Naar de wet van de bevindingen van den Duitschen geleerde Haber, worden de gasbommen gerangschikt in 5 soorten : (7)

- a) de oogprikkelende of tranenverwekkende ;
- b) de ademprikkelende of niesgassen ;
- c) de stikgassen ;
- d) de blaartrekkende ;
- e) de bloedvergiftigende en de algemeene giftgassen.

Onder deze bommen komen, volgens den huidige stand van de wetenschappelijke onderzoeken, de stikgassen en de blaartrekkende als de gevaarlijkste voor.

Welke zijn de uitwerksels van de gasbommen ?

De tranenverwekkende bommen scheiden een overvloedige traanvloeijing af, terwijl de niesgassen sterk inwerken op de slijmvliezen van den neus, de keel heftig verschromen en een onbedwingbaren braak veroorzaken.

De stikgassen tasten vooral de luchtpijpen aan door hun chloor- en fosgeenuitwasemingen ; het gelaat van den gegasde wordt purperblauw en in verhouding van de intensiteit van de inwerking, kan de totale verstikking snel intreden.

Door het uitwerksel van de blaartrekkende gassen, worden diepdringende brandwonden geslagen, de oogen van het slachtoffer beginnen te zwellen, de ademhaling wordt bemoeilijkt langs het slijmvlies om, de werking van het spijsverterings- en zenuwstelsel valt stil en de algemeene vergiftiging doet zich voor. (8)

Het meest gevreesd blaartrekkend gas is het yperite of mostaardgas, dat niet alleen den gaslijder aandoet doch bij het aanraken van dezes lichaam of kleederen, de ziekteverschijnselen kan overzetten, om reden dat dit gas door de kleeding heen dringt, moet het binnen de 20 minuten geneutraliseerd worden, door den gegasde te ontkleeden en hem van het hoofd tot de voeten met warm water en zachte zeep te behandelen, zoo dikwijls zulks noodig blijkt.

Ten slotte treffen we de bloedvergiftigende gasbommen aan, die geen eigenlijke gevechtsgassen zijn en teweeggebracht worden door de losbranding van de springstoffen.

Naar het oordeel van vele vakkundigen, bestaat de meest betrouwbare probabiliteit, om bij een wapenconflict geen gebruik te zien maken van gevechtsgassen en deze stelling wordt geïllustreerd door onderstaand typisch voorbeeld :

Er wordt doorgaans aangenomen dat er 30 tot 60 ton giftstof noodig zijn voor een oppervlakte van een Km². Er zouden dus 2000 ton gas, zegge 3000 bommen, moeten uitgeworpen worden om localiteiten als Brussel en voorsteden doelmatig aan te vallen. Dit ware een lading voor 3000 vliegtuigen, ieder van één ton laadvermogen. In de onderstelling dat een land over denger-

lijke aanvalsmiddelen zou beschikken, ware het in werking treden van de afweermaatregelen voldoende om het opzet van den vijand en de vernieling in ruime mate te beperken. (9)

De ideëel-administratieve inrichting van de passieve luchtbescherming ligt besloten in de algemeene onder-richtingen, welke bij besluit van den Ministerraad werden uitgevaardigd op 17 Februari 1934 (10) en een bijwerking waren, gesteund op proefondervindelijke gegevens, van de op 9 Maart 1933 door den Raad der Ministers goedgekeurde richtlijnen met het oog op de beveiliging van de burgerlijke bevolking.

Alhoewel het deze algemeene leidende beginselen mangelde aan een strict juridisch karakter, stellen wij echter vast dat kont daarop, de regeling van enkele aspecten van het probleem op wettelijken of reglementairen grondslag werd gevestigd ; wij citeeren het aannemen en verkoopen van toestellen ter bescherming van de bevolking, bij koninklijk besluit van 17 Juli 1934 ; het vrijwillig of bij opeisching verzekeren van de openbare diensten in oorlogstijd, bij de wet van 5 Maart 1935, uitgewerkt en nader toegelicht bij het koninklijk besluit van 1 Februari 1938 ; het invoeren van het civiel alarmstelsel bij koninklijk besluit van 10 December 1935, het verzekeren van de openbare en private verlichting in geval van mobilisatie, bij koninklijk besluit van 27 December 1935 en in de laatste plaats, de oprichting van het Algemeen Commissariaat voor passieve luchtbescherming bij koninklijk besluit van denzelfden datum (11)

Onder het oude regime, dat vigeerd tot in Mei 1939, berustte de organisatie der gemeentelijke luchtbescherming op 2 organismen : 1° den Bond voor luchtbescherming, een semi-officieele inrichting met zijn locale comité's en scholen voor de vorming van de vrijwilligers ;

2° de stedelijke comité's, welke onder de leiding stonden van den burgemeester en de officieele organen die de onderrichtingen der hoogere overheden in de gemeente moesten verspreiden en toepassen, het beschermingsplan der localiteit opmaken en de uitvoering er van voorbereiden. (12)

Wij hebben moeten vaststellen dat de werking op het domein van de beveiliging tegen luchtaanvallen, is beperkt gebleven tot het organiseren van de propaganda, door tentoonstellingen en het opleiden der vrijwilligers, door het toedoen van de locale comité's van den Bond voor luchtbescherming, terwijl de gemeentebesturen, over het algemeen geen aandacht hebben geschonken aan de oplossing van een vraagstuk, dat nochtans in zich de kern droeg van een humanitair werk van primordiale belangrijkheid.

Ten aanzien van deze carentie, hebben de hoogere overheden er zich toe verplicht geacht een nieuw administratiefrechtelijk statuut op te maken en het met de vereischte garanties te bekleden.

Bij het tot stand brengen van dit op de koninklijke besluiten van 20 Mei 1939 en 29 Juli 1939 gevestigd beschermingscomplex (13), heeft de Regeering de voorbereiding en de uitwerking van de verdediging tegen luchtaanvallen toevertrouwd aan drie onderscheiden organen :

- 1° de gemeentelijke directie ;
- 2° de territoriale burgerlijke wacht ;
- 3° de burgerlijke inrichtingen : onderwijsgestichten, fabrieken, handelsinstellingen.

1. De Gemeentelijke Directie.

De organisatorische werking bij den gemeentelijken echelon gaat uit van de gemeentelijke directie, waarvan

de voornaamste spil de directeur is, welke benoemd wordt door den Gouverneur, op de voordracht van den burgemeester. In de gemeenten met minder dan 5000 inwoners, wordt de directie waargenomen door den Bevelhebber van de Territoriale Burgerlijke Wacht.

De gemeentelijke Directeur is de spreekbuis van den burgemeester en wordt derhalve aangezien als de hoogste gezagdrager in de hiërarchie van het dienstpersoneel.

Benevens de hulp van den Commandant van de Territoriale Burgerlijke Wacht, wordt de gemeentelijke directeur bijgestaan door de hoofden van de verscheiden luchtbeschermingsdiensten. Sommige van deze oversten fungeeren reeds van in vredetijd als leider van de politie, de brandweer, de gezondheidsdienst, wegen en werken, terwijl voor de diensten, welke niet tot de normale gemeentelijke bestuursorganisatie behooren, de diensthoofden op de voordracht van den directeur, door den burgemeester worden verkozen onder de gegradueerde vrijwilligers van de territoriale burgerlijke wacht.

In de vierde plaats, heeft de gemeentelijke directie het administratief personeel te harer beschikking, dat belast is met het beheer van het materiaal, de artsenskundige producten, de maskers, de uitrusting van de burgerlijke wacht en het bijkomend bestuurs- en inrichtingswerk in alle vertakkingen van de luchtbescherming.

Om de administratieve organisatie der verdediging van de burgerlijke bevolking te kunnen bespoedigen, heeft het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, in zijn bijlage I voorzien, dat de gemeentelijke directie kan aangevuld worden door technische secretarissen en typisten, welke als Rijksagenten worden gekwalificeerd en wier dienstprestaties door den Staat worden vergolden.

De rechtstoestand van deze agenten is verder geregeld geworden bij het koninklijk besluit van 29 October 1939. (14)

In tegenstelling met de aanwerving van de vrijwilligers der territoriale burgerlijke wacht, worden de technische secretarissen en typisten aangesteld bij vrijwillige dienstneming, overeenkomstig de wet van 5 Maart 1935, en het koninklijk besluit van 1 Februari 1938, op het vrijwillig of bij de opeisching verzekeren van de openbare diensten.

De verbintenis wordt gecontracteerd vóór den lokalen Directeur der luchtbescherming en geldt voor den duur der mobilisatie, met dien verstande, dat voor de gemeenten van 5000 tot 10.000 inwoners, de benoeming door den Minister tot wiens bevoegdheid de passieve luchtverdediging behoort, moet worden gemachtigd. (15)

Om te kunnen worden aangesteld, dient de technische secretaris een voldoende algemeene kennis te bezitten en voldaan te hebben aan het eindexamen dat door de school voor passieve luchtbescherming wordt afgenomen, alsdan dat de typisten een vakexamen moeten afleggen vóór den gemeentelijken Directeur.

Er bestaat geen bezwaar tegen dat de functies van technisch secretaris en typist zouden worden vervuld door leden van het gewoon gemeentepersoneel, doch er weze aangestipt dat er in dergelijk geval, geen sprake mag zijn van de uitkeering van de wettelijke vergoedingen.

Ofschoon de koninklijke besluiten van 29 Juli en 29 October 1939 de uren van de te leveren prestaties niet aangeven, leeren wij uit de verklaring van den heer Luitenant Harroy, geattacheerde aan den Staf van de Passieve luchtbescherming, dat het niet zou opgaan deze agenten te verplichten een vollen dag te besteden

aan hun dienstvervulling, in aanmerking genomen de minime wedde, verbonden aan de uitoefening van bedoelde ambten en de onoverkomelijke moeilijkheden om vooral onderlegde secretarissen te kunnen aanwerven aan de gestelde geldelijke voorwaarden. (16)

Binnen het raam van hare bevoegdheid, is de gemeentelijke directie bijzonder belast met de voorbereiding en de verwezenlijking van de beschermingstoerusting en de uitwerking zelf van het beschermingsplan.

Dit plan behelst het vastleggen en de beschrijving van de maatregelen voor gezamenlijke en individuele bescherming, die in een bepaalde gemeente moeten worden getroffen om de luchtaanvallen met een minimum van lichamelijk en stoffelijk verlies te onderstaan.

Wij achten het nuttig even te blijven stilstaan bij enkele dier beschermingsverrichtingen, die in drie categorieën kunnen worden onderverdeeld:

1° de voorbehoedende maatregelen: het inrichten van het uitkijk- en het alarmstelsel;

2° de beveiligingsmaatregelen: het verwezenlijken van de evacuatie der burgerlijke bevolking, van de veiligheids- en de alarmverlichting; het uitvoeren van de collectieve en de individuele bescherming.

3° de verzorgingsmaatregelen: tusschenkomst van de brandweer, het verlenen van geneeskundige hulp, het neutraliseeren van de strijdgassen, hulp aan de nijverheid.

We beperken deze bespreking tot de vluchtige ontleding van de beveiligingsmaatregelen, omdat we verder de gelegenheid zullen hebben over de voorbehoedende en de verzorgingsverrichtingen uit te weiden.

1° De evacuatie der burgerlijke bevolking.

Een der meest complexe aspecten van het luchtbeschermingsvraagstuk is de verplaatsing van de inwoners van bedreigde steden en gemeenten.

Onder dit opzicht kunnen zich drie stadia voordoen:

1° de verwijdering der inwoners: deze wordt ingezet als definitieve verplaatsing van gemeenschappen, hospitalen, godshuizen, enz., zoodra de uitvoering van de militaire phase E in werking treedt;

2° de verspreiding: het is de gebeurlijke tijdelijke verplaatsing die vrijwillig, reeds van in vredetijd geschiedt of verplichtend wordt volvoerd voor al dezen die over geen degelijke schuilplaats, collectieve of individuele beschikken. Bij de verspreiding wordt de bevolking naar de peripherie van de stad gebracht om aan de luchtaanvallen te ontsnappen; ze zou moeten plaats grijpen bij de uitvoering der militaire phase D.;

3° de wegvoering: omvat: a) de definitieve verplaatsing van de burgers waar verdedigingspunten liggen; b) de verplaatsing van de bevolking die reeds aan de peripherie verspreid werd; c) van de burgers die tijdens de vestiging van militaire eenheden aan gevaar blootgesteld zijn.

Tot nog toe hadden de departementen van Landverdediging en van Ravitaillerie de middelen beraamd, welke kunnen worden aangewend om de evacuatie van gevaarlijke gebieden mogelijk te maken. Evenwel, vernemen wij uit de pen van een vakkundige, luitenant-generaal Termonia, dat de ontruiming van dicht bevolkte centra slechts een beperkte draagwijdte heeft en uiterst moeilijk te verwezenlijken valt, met uitzondering wellicht van de zieken, gebrekkigen en kinderen en de inwoners die zeker over geen schuilplaatsen beschikken. Maar het oordeel van het hoofd van het Algemeen Commissariaat voor passieve luchtbescherming, moet de ontvolking van groote industriële- en handelsgebieden een verderfelijken invloed uitoefenen op de ravitaillering en de behoeftenvoorziening van het hinterland (17)

en gelijklopend met deze stelling zien wij dat een ander deskundige, de heer Bernard Savigny, de meening is toegedaan dat de wegvoering van de burgerlijke bevolking der belangrijke steden, als een zeer hinderlijke eventualiteit voorkomt, op een oogenblik dat de krachten van alle burgers hun maximumopbrengst moeten leveren. (18)

Het vraagstuk zal als te meer ingewikkeld toeschijnen zoo we bij de materiele beslommeringen de beschouwingen van psychologischen aard gaan voegen dat het steeds niet bij voorbaat, met zekerheid zal uit te maken zijn welke inwoners, ja dan neen, de vrijwillige verspreiding zullen aannemen en hoe het mogelijk zal zijn de determineerende motieven op te sporen, welke de tactiek van den vijand zullen omsluiten of de oorlogsfeiten komen bruskeeren.

Wat er ook van zij, het staat vast dat de eigenlijke verspreiding der burgers naar de peripherie der stad of den buiten, voorgeschreven bij artikel 16 van het koninklijk besluit van 20 Mei 1939, niet meer in aanmerking wordt genomen door de militaire overheden en dat de ontruiming slechts zal worden doorgevoerd als de noodwendigheid zich zal voordoen. (19)

Volledigheidshalve, willen wij er aan toevoegen, dat niet alleen de verplaatsing van de burgers in het vooruitzicht werd gesteld, doch het gebleken is uit de besprekingen gevoerd op de vergadering van den Bond der Belgische steden en gemeenten van 6 December 1939, dat eveneens het denkbeeld werd vooropgesteld van de verwijdering of de bescherming van dieren als de honden, de katten de kippen en ander huisvee.

Om het even op welke manier de definitieve beslissing hier zal vallen, wil het ons voorkomen dat wij nog een en ander te verwezenlijken hebben, voor de bescherming van de bevolking, vooraleer we hoeven na te gaan hoe een onderkomen zou kunnen verschaft worden aan den kanarievogel met kooi of de broeikip met haar kuikentjes!

Benevens de evacuatie der burgers, hebben wij als beveiligingsmaatregel de verwezenlijking van de veiligheids- en alarmverlichting.

Deze stof wordt beheerscht door het koninklijk besluit van 30 Augustus 1939, (20) waarbij dat van 27 December 1935 wordt ingetrokken en vervangen.

Bij geval van mobilisatie, zullen er slechts twee soorten van verlichting worden toegelaten:

1°) de veiligheidsverlichting: onder het stelsel van het koninklijk besluit van 27 December 1935, mocht de lichtsterkte van elektrische apparaten gaan tot hoogstens 5 % van de lampen welke op normale wijze voor de openbare verlichting gebruikt werden, alsdan dat de publieke gasverlichting moest beperkt blijven bij het aansteken van lampen van ten hoogste 80 internationale kaarsen.

Overeenkomstig de nieuwe beschikkingen, moet de veiligheidsverlichting tot stand gebracht worden door de normale verlichting tot het strict minimum te beperken.

2°) de alarmverlichting, die op het uitzenden van het alarmsein moet worden verwezenlijkt.

Deze verlichting wordt verzekerd door blauwgemaakte gaslantaarns en door stallantaarns met blauwgekleurde glazen, geplaatst om de voornaamste verkeerswegen af te bakenen; den ingang van de collectieve schuilplaatsen, van de hulpposten, politieposten, zoomede om de gevaarlijke hindernissen en belangrijke kruispunten aan te wijzen.

Deze lantaarns mogen niet op den grond of in het midden van de straat worden aangebracht, maar ze moeten opgehangen worden ter hoogte van de gewone

straatlantaarns, hetzij aan boomen of electriciteitspalen. (21)

Daarenboven moeten de lichten van de transportondernemingen (spoorwegen, schepen), en der voertuigen, met uitzondering van de roode achterlichten, derwijze worden geocculteerd, dat geen lichtstralen naar de onmiddellijke omgeving kunnen doordringen.

Wat de particulieren betreft, deze zijn er toe gehouden in hun woningen en aanhoorigheden of andere gebouwen, de lichten te dempen, door middel van het aangepast materiaal als ondoorschijnende rolgordijnen, behangsels en vensterblinden, zoomede het gebruik van zwart papier en kappen welke over de binnenlampen worden getrokken. (22)

Onder de beveiligingsmaatregelen treffen wij in de derde orde aan, de collectieve en individuele bescherming, door het aanleggen van schuilplaatsen.

De collectieve bescherming behelst het bouwen van schuilgelegenheden:

a) voor de actieve ploegen der luchtverdediging: op de best geschikte punten, met het oog op de spoedige uitvoering van de opdracht van dezen, die van daar uit de bescherming verzekeren;

b) de collectieve schuilplaatsen moeten ingericht voor het passief personeel van openbare diensten, fabrieken, stations, havens, ten minste op 100 m. van deze strategische punten;

c) schuilplaatsen voor voorbijgangers, in de kelder- en verdiepingen der groote openbare gebouwen of in de onderaardsche gangen; deze schuilgelegenheden mogen niet meer dan 100 personen beschutten, tenzij in uitzonderlijke omstandigheden, mits goedkeuring van de technische diensten van het Algemeen Commissariaat voor passieve luchtbescherming. Voor hetgeen aangaat de verdediging der private personen tegen de luchtaanvallen, deze wordt verzeekerd door het inrichten van gezins-schuilplaatsen in de woningen zelf, voor de bewoners van het huis.

Er dient op gewezen dat de verwezenlijking van dit beschermingsapparaat niet steeds aan het vrij initiatief wordt overgelaten.

Op grond van artikel 12 van het koninklijk besluit van 20 Mei j.l. aangevuld door het ministerieel besluit van 7 October daaropvolgend (23), berust op de eigenaars van gebouwen gelegen in de localiteiten aangegeven bij het Ministerieel besluit van 27 Juli 1939 (24) en bestemd voor het gebruik of de huisvesting van ten minste 20 personen, de verplichting collectieve beschermingsmaatregelen te voorzien bij het oprichten of veranderen van groote inrichtingen, terwijl anderdeels in de kelderverdieping van elk tot woning dienend gebouw een gezins-schuilplaats moet worden ingericht.

Om de vereischte controle te kunnen uitoefenen, dienen de vergunningen tot bouwen of herbouwen melding te maken van bovenbedoelde verplichting en de desbetreffende plans, moeten alvorens door het gemeentebestuur te worden goedgekeurd, ter inzage worden overgemaakt aan het Algemeen Commissariaat voor Luchtbescherming.

Het weze evenwel aangemerkt dat de uitgave, voortvloeiend uit het aanleggen van de beveiligingslokalen niet meer mag bedragen dan 5 % van den totalen prijs van het gebouw en in geval de kosten hooger zouden oplopen, de belanghebbenden een aanvraag mogen richten aan de technische diensten van het Algemeen Commissariaat, die ambtshalve het minimum der te treffen maatregelen voor de bescherming zal vaststellen.

Ten slotte komen wij tot het beveiligingsmiddel der individuele verdediging tegen luchtaanvallen, vooral door middel van het masker.

Het fabriceren en de verkoop van toestellen voor eigen bescherming werden geregeld bij koninklijk besluit van 27 Juli 1934, gewijzigd bij de besluitwet van 27 Januari 1940. (25)

Het is elementair dat in het kader van de individuele beschutting, het masker het hoofdelement uitmaakt, zelfs al wordt de absolute zekerheid van het gebruik van gasbommen door de deskundigen niet onder de oogen gezien, ten aanzien van het schrikbeeld van de weerwraakmaatregelen.

Wij onderscheiden twee soorten van maskers :

1°) het isoleermasker : het neemt het koolzuur op en schept voor den gebruiker, rondom de ademhalingsorganen, die volledig van de buitenlucht afgesloten zijn, een kunstmatige adembare atmosfeer door het aanvoeren van de in een metalen flesch onder drukking bewaarde zuurstof ;

2°) het filtreermasker filtreert de buitenlucht door een bus, waarin de lucht van zware gassen en dampen wordt ontdaan, derwijze dat alle giften worden tegengehouden.

Onder de filtreermaskers treffen wij het **passieve** aan, dat minder zuurstof opneemt en daardoor slechts tegen minnig werk bestand is en het **actieve** masker, dat een grootere filtreerbus bevat en bestemd is voor de ploegen die langen tijd in een besmette atmosfeer moeten vertoeven.

Wij willen er terloops op wijzen dat in ons land de fabricatievoorwaarden van de maskers alle waarborgen opleveren en strenger zijn dan in andere landen. Het vervaardigen van beschermtoestellen wordt onderworpen aan de aflevering van een voorafgaande machtiging van den Minister en daarenboven moet elk te koop gesteld apparaat het merk dragen van den fabrikant en den officieelen stempel van het departement van Landsverdediging. Wat aangaat het probleem der maskers voor kleine kinderen, kon dit tot nog toe in geen enkel land definitief zijn oplossing krijgen. In Duitschland b. v. werd de filtreerende wieg, de filtreerende overtrek beproefd, doch het beste beschermingsmiddel blijft evenwel de schuilplaats in de vereischte voorwaarden gebouwd.

Naar luid van de onderrichtingen van de hogere overheid, (26) moeten de maskers in de eerste plaats, worden gedeeld aan de behoeftigen en wijders aan het gemeentepersoneel dat op actieve wijze deelneemt aan de passieve luchtverdediging, zoomede aan de vrijwilligers van de territoriale burgerlijke wacht, vooralsnog moeten deze beschermingstoestellen worden opgestapeld en mag er geen begin worden gemaakt met de uitdeeling.

Voor alle gemeenten werd de dotatie in maskers bepaald op 1 per 100 inwoners; 50 % mogen echter worden te koop gesteld voor de inwoners die er de vraag om doen.

Met de kwestie van de inrichting van de collectieve en individuele verdediging door het aanleggen van schuilplaatsen, is nauw verbonden de financiering van de uit te voeren werken.

Vóór de huidige wetgeving, werd er door de centrale overheden aan de locale openbare besturen een tegemoetkoming verleend van 50 tot 75 %, bij het bouwen van gelegenheden met het oog op de bescherming van de burgerlijke bevolking. Zelfs de private personen, die de plans van deze werken, langs het gemeentebestuur om, aan het Algemeen Commissariaat onderwierpen, konden deze voordeelen genieten.

In den actueelen stand der zaken, mag de Minister, steunend op artikel 10 van het inrichtingsbesluit van 20 Mei 1939, een minimum van beschermingsmaatregelen voorschrijven aan de gemeenten. Het hooger be-

stuur zal in dergelijke gevallen, zoodra de plans door het Technisch Commissariaat goedgekeurd zijn, beslissen tot het toekennen van een toelage van minstens 50 %.

Aan den anderen kant, heeft de Minister tot wiens bevoegdheid de passieve luchtbescherming behoort, zich het recht voorbehouden te bepalen welke collectieve verdedigingsmaatregelen er moeten genomen worden bij het oprichten of verbouwen van de gemeente-eigendommen, waarbij dan ook de kosten voor hun geheel, ten laste van den Staat zouden komen.

Deze bindende bepalingen werden in den schaduw gesteld bij de besprekingen in de Commissie van Binnenlandsche Zaken van Kamer en Senaat, waar de leden het standpunt innamen dat er aan de gemeenten moest worden kennis van gegeven, dat zij niet meer zouden mogen rekenen op de speciale tussenkomst van 50 %, bedongen bij voormeld artikel 10. (27)

De locale besturen werden op de hoogte gebracht van deze beslissing bij omzendbrief van het Ministerie van Binnenlandsche Zaken dd. 16 September 1939 (28), waarin evenwel de eventualiteit van Staatsbemoeiing werd opengelaten, indien het over uitzonderlijke gevallen van passieve luchtbescherming zou loopen.

In weerwil van deze afwijkende bestuursrechtspraak, hebben wij kunnen opmaken dat in het begin van de maand Januari (29) het departement van Landsverdediging aan verscheiden gemeenten (30) een schrijven heeft gericht, waarbij hun kenbaar gemaakt werd dat een speciaal crediet werd toegestaan, hetwelk in bepaalde gevallen tot 1 miljoen is opgelopen, voor de uitvoering van werken tot het bouwen van schuilplaatsen en loopgrachten.

II. De Territoriale Burgerwacht.

Als tweede constituerend element van de gemeentelijke inrichting der passieve luchtbescherming, is de territoriale burgerlijke wacht het organisme dat voor de uitvoering van de beschermingsmaatregelen, voorbereid en uitgewerkt door de gemeentelijke directie, moet instaan.

Deze Wacht vindt haar essentie in het bestaan van de acht diensten voor hulpverlening en steunt op de werving van de vrijwilligers, die het effectief gewoon personeel der gemeentelijke diensten moeten aanvullen, overeenkomstig artikel 9 van het koninklijk besluit van 29 Juli 1939.

Het is gewis niet van belang ontbloot even na te gaan welke de opdracht is van bedoelde hulpdiensten.

1°) Dienst van het speciaal personeel :

a) de uitkijkers : deze agenten hebben als zending de uitwerkselen van de bombardementen te signaleeren aan het Commando en de hulpploegen in actie te brengen. Ze moeten op zoodanigen afstand van elkaar opgesteld zijn dat elk punt van de gealarmeerde streek ten minste door één uitkijker kan gezien worden; het aantal dezer agenten verschilt volgens de topografische kenmerken van elk gebied.

b) de alarmseingeverers : het alarm wordt uitgezonden door de alarmcentra der provincie, derwijze verdeeld dat zij rechtstreeks en aanhoudend in verbinding staan met de militaire inlichtingscentrums. De alarmcentra blijven in constante verbinding met de bezetting van de meest gevoelige punten der streek, die zij moeten alarmeeren.

Het locaal alarm wordt gegeven door middel van sirenen, met onderbroken klank, gedurende twee minuten en van klokken, welke drie minuten lang de bevol-

king verwittigen. (31)

Het eind-alarm per sirene, met onafgebroken toon duurt eveneens twee minuten, terwijl het geluid der klokken op drie minuten werd vastgesteld.

In de localiteiten waar geen sirene geplaatst werd, kan het alarm worden uitgezonden door mobiele modellen b. v. een auto, bel, enz.

In België kan men de densiteit van de alarmsignalen bij benadering schatten op één signaal per Km² voor de centrum en de agglomeraties en één signaal per dorp in de landbouwstrekken. (32) Wij beschikken in ons land over een achttiental alarmgewesten, hetzij een per 40 Km² of de helft van een provincie.

Over het algemeen, wordt het alarm uitgezonden minstens een 8 tal minuten vóór de vliegtuigen boven het grondgebied zwerven.

c) Estafetten: (renboden) deze worden gebruikt op de plaatsen, waar de telefoon niet is ingericht en ook om zekere vertrouwelijke zendingen te vervullen, die snel moeten worden overgebracht; ze moeten de wegwijzers bestudeeren en voor de kortste verbindingen zorgen.

d) telefonisten: ze hebben voor opdracht de verbindingen tusschen de verschillende elementen en posten vlug te verzekeren. Elk telefoongesprek voor het verleen van hulp, heeft den voorrang op de andere, met uitzondering van die der militaire overheden.

2°) de toezichts- en politiedienst.

Deze vrijwilligers moeten de orde in de gemeente handhaven, panieken voorkomen, luchtbeschermingsmaatregelen doen eerbiedigen, de bewaking van de onbewoonde huizen en van de collectieve schuilplaatsen verzekeren.

3°) de brandweerdienst.

Hoefte de preventieve maatregelen ter voorkoming van brand te controleren, den brand te dooven waar hij uitgebroken is. In de gemeenten die over geen brandweer beschikken, kan de opleiding van een aantal inwoners worden overwogen, om deze voor te bereiden tot persoonlijke tussenkomst met gepaste middelen, b. v. in eigen huizen.

4°) Dienst voor wegenwerken, water, gas, electriciteit en opruiming.

Deze agenten treffen maatregelen voor het dempen van de lichten en het verzekeren van de veiligheids- en alarmverlichting; ze moeten waken over het sluiten van de kranen in geval van barsten der leidingen, de netten herstellen en de opruiming na de bombardementen uitvoeren.

5°) Opsporings- en ontsmettingsdienst.

De vrijwilligers van dezen dienst zullen de plaatsen opsporen waar giftbommen gevallen zijn, de voorlopige identificatie doen van de gebruikte giften, de besmette zones afbakenen om snelle ontsmetting mogelijk te maken; ze gelasten zich met het opnemen van stalen van de lucht en van de besmette materialen, met het oog op onderzoek.

Doorgaans wordt de physiologische gasverkenning toegepast, door de inwerking na te gaan van de gassen op het bloed, van de giftwerking op kleine dieren, waarbij kan opgemaakt dat de mensch slechts twaalf keer later getroffen wordt dan het dier; de gasverkenning door de zintuigen, dewelke gedurende den laatste

oorlog het bewijs heeft geleverd dat ze de meest zekere is. (33)

De ontsmetters hebben er voor te zorgen dat de straten, de woningen, muren van gebouwen, terreinen en verder alle materiaal, welke door giftgassen zouden bevekt zijn, bijtijds kunnen gereinigd worden. Vooral de yperietplaatsen, wier aanraking of doortocht zelfs na langen tijd zeer gevaarlijk blijven, dienen opgezocht en met de noodige antigiftstof bewerkt. De vrijwilligers die met de ontsmetting belast zijn, zullen bijzondere anti-blaartrekkende kleederen dragen. (34)

6°) Dienst voor hulpverlening aan de gekwetsen, zieken.

De verplegers hoeven er over te waken dat er zonder veel tijdverlies zorgen kunnen worden toegediend aan de gaszieken, de gewonden vlug kunnen opgenomen en vervoerd naar de dichtst bijgelegen hulpposten.

Naar luid van het 5° artikel 9 van het koninklijk besluit van 29 Juli 1939, wordt de inrichting van de hulpverlening aan gekwetsten en door het gas aangevaste personen, verwezenlijkt met de medewerking van het Rode Kruis van België.

Over het algemeen, mag er aangenomen dat er een centrale verplegingspost wordt voorzien voor 50.000 inwoners en een hulppost per 5000 ingezetenen.

De wetsbeschikkingen geven niet aan wien de inrichting van de verplegingsdiensten toebehoort, doch het Rode Kruis, hierin gesteund door het Algemeen Commissariaat voor Passieve Luchtbescherming heeft het standpunt ingenomen dat de organisatie en de uitrusting van de hulpposten door de tussenkomst van de verantwoordelijke gemeentebesturen moeten geschieden. (35)

7°) Vervoer- en Ravitailleeringsdiensten.

Deze dienst is belast met het vervoer voor de luchtbeschermingsorganisaties en werkt tezelfdertijd mede aan de bevoorradiging der bevolking; hij kan nuttige hulp verleen bij de verplaatsing van de geëvacueerde burgers, vooral van de zieken en gebrekkigen. (36)

8°) De beschermingsagenten.

Zij werken mede aan de inrichting van de luchtbescherming in groepen huizen of straten en onderrichten de inwoners van hun gebied, inzake verdediging tegen luchtaanvallen. Zij houden er de hand aan dat de voorgeschreven maatregelen worden uitgevoerd en nemen de leiding van de collectieve schuilplaatsen.

Voor het in slagorde brengen van de opgesomde diensten en de praktische uitwerking van het beschermingsplan, worden voor de gemeenten op theoretische wijze, volgende onderverdelingen in acht genomen:

1°) Een Commandopost: welke omvat de korpsoverste van de vrijwilligersformatie met de adjuncten;

de diensthoofden, welke als deskundigen de leiding van hun diensten waarnemen, onder het algemeen commando van den Chef der T. B. W. en den Directeur der passieve bescherming;

De specialisten voor electriciteit, waterdienst, enz.

een mobiele reserve, om bij een of andere ontstentenis van agenten of om het even in welke omstandigheid, hulp te verleen;

De Commandopost verzekert de harmonische samenwerking der onderscheiden diensten (ploegen, groepen, secties, enz.) en oefent in oorlogstijd het opperbevelhebberschap uit.

2°) De Wijk: De wijk met ongeveer 10.000 inwoners

maakt de territoriale eenheid uit van de gemeente en wordt voor de tactische slagorde, verdedigd door den sectiechef met het hem toegevoegd beschermingspersoneel.

Deze territoriale eenheid bestaat uit den commandopost van de wijk, met de agenten van de verschillende diensten en de gewone mobiele reserve.

De wijkoverste (sectiechef) heeft een zeker aantal groepen en hulpploegen te zijner beschikking, wier optreden hij door toedoen van de oversten leidt. Hij bestuurt den dienst van de beschermingsagenten van zijn wijk.

3°) **De onderwijk- of de buurtpost, circa 2500 inwoners**: Deze eenheid wordt op tactisch gebied beschermd door den groepchef met de agenten, die onder zijn commando staan.

Met de organisatie van den onderwijkpost wordt gestreefd naar het vergemakkelijken van de controle in de wijk en naar het bespoedigen van de tussenkomst van dringende hulp.

Voor de bescherming van de onderwijk wordt beroep gedaan op een postoverste; adjunct, verdedigingspersoneel en mobiele reserve.

4°) Als vierde territoriale eenheid hebben wij het huizenblok, dat met de wijk de fundamentele onderverdeling der gemeente vormt.

De beschermingsorganisatie wordt hier toevertrouwd aan een beschermingsagent, die den graad van groep- of ploegoverste draagt, naar gelang de belangrijkheid der onderverdeling.

De blokchef commandeert de beschermingsagenten, welke de inwoners moeten bijstaan door hun raad en verwittigt den wijkpost zoo er gekwetsten of gaszieken worden aangetroffen.

Doorgaans wordt een lengte aangenomen van 100 m. voor elke huizengroep, dewelke nochtans op de helft wordt gebracht indien het gaat om een dichtbevolkte wijk. (37)

Aan het hoofd van de luchtbeschermingsdiensten en der Territoriale Burgerlijke Wacht, fungeert de bevelhebber der T. B. W., welke benoemd wordt bij Ministerieel besluit, op de voordracht van den Algemeenen Commisaris van de passieve luchtbescherming.

De Chef van de Burgerlijke Wacht wordt bijgestaan door de gegradueerde agenten, chefs der eenheden en, in voorkomend geval, door een of meer adjuncten. De hiërarchie van de eenheidsversten behelst:

den ploegchef of eersten ploegchef: beveelt 3 tot 4 agenten;

den groepchef of eersten groepchef: commandeert 4 ploegen of 20 man;

den chef econoom of chef rekenplichtige: in elke eenheid van belang, moet deze overste waken over de uitrusting van het personeel;

den sectiechef: voert het bevel over 4 groepen of 100 agenten;

den compagniechef: heeft het commando over 4 secties of 400 man;

den bataljonchef: beveelt over 4 compagnies of 1600 manschappen;

den groepeeringschef: beveelt 2 bataljons of meer, hetzij 3200 agenten.

Bij deze uitvoering van het oppercommando in oorlogstijd, moeten de eigenlijke diensthoofden zich immer ter beschikking houden van den chef der territoriale burgerlijke wacht.

De benoemingen van de eenheidschefs worden gedaan met inachtneming van de anciënniteit en voor den ploegchef en den eersten ploegchef, na het volbrengen van een dienststage van 6 maand.

Van af den graad van sectiechef moeten de kandidaten

voldoen aan de eischen van een algemeene cultuur en een valkundig examen, met vrucht, hebben afgelegd, waarvan de stof door het Algemeen Commissariaat wordt bepaald.

De gegradueerde agenten, te beginnen met den ploegchef, groepchef, chef-econoom, worden aangesteld door den lokalen chef der burgerlijke wacht, alsdan dat de benoeming tot sectie- en compagniechef voor den provincialen chef werd voorbehouden en de aanwijzing van de bataljon- en groepeeringschefs binnen de bevoegdheid van den Minister valt.

Gedurende de inrichtingsphase, is de benoemende overheid er toe gemachtigd de oversten der eenheden voorloopig in functie te laten treden zonder voorlegging van de vereischte brevetten. (38)

Voor hetgeen betreft de gegradueerden van den Bond voor Luchtbescherming, die vóór 29 Juli 1939 werden benoemd, deze gaan met hun graad over naar het kader van de Territoriale burgerlijke wacht, doch bij hun definitieve benoeming zullen ze er toe verplicht zijn te beantwoorden aan de gestelde anciënniteitsvoorwaarden en de voorgeschreven examens met welukken te doorstaan.

EFFECTIEF VAN DE TERRITORIALE BURGERLIJKE WACHT

Omtrent de vaststelling van het effectief van de burgerlijke wacht en aanvullingsdiensten, heeft tot nog toe de grootste onzekerheid bestaan, dewelke de meest nadeelige gevolgen moet hebben op de vlugge en degelijke inrichting van het vrijwilligerskorp.

Nadat het koninklijk besluit van 29 Juli j.l. de getalsterkte van de luchtbeschermingsdiensten, op wettelijke basis had vastgesteld, stelde het rondschrijven van de provinciale directie, althans voor de gouv. Oost-Vlaanderen, (39) een indeeling der kaders voorop, die varieerde tusschen 1 en 1,5 % van de bevolking, terwijl enkele dagen daarop, het effectief van de verschillende diensten, op bevel van 't Algemeen Commissariaat voor Passieve luchtbescherming, diende gebracht op 1 % van de inwoners der gemeente. (40)

Na den terugkeer, op beslissing van de hogere overheid, op 24 October 1939 (41) tot de strict officieele berekening, steunend op de bepalingen gepubliceerd in het «Staatsblad», kwam een nieuwe formule, op 15 Januari j.l., het aantal manschappen der luchtbeschermingsdiensten brengen op een sterkte, welke steeds onder de grenzen blijft, aangegeven bij de uitgevaardigde koninklijke besluiten. (42)

Het kan niet ontkend, dat de aldus gevestigde interpretatieve normen, welke in geenendeel de hogere wetsbeschikkingen kunnen wegschakelen, van allen rechtsgrond ontbloomt zijn en het vast effectief van het korp der vrijwilligers en versterkingsdiensten, moet worden bepaald, zooals de bepalingen van artikel 5 van het koninklijk besluit van 29 Juli j.l., gewijzigd bij dat van 18 October daaropvolgend, aangeven (43) en, per 1000 inwoners, zal tellen:

In de gemeente met meer dan 50.000 inwoners: 5 tot 10 personen; in de gemeente met 5.000 tot 50.000 inwoners: 10 tot 15 personen; in de localiteiten met minder dan 5.000 inwoners: 20 tot 25 agenten.

Bij deze berekening mogen wij niet uit het oog verliezen dat luidens artikel 4 van het zooveen vermeld besluit van 29 Juli 1939, de eerste kern van dit manschappeneffectief wordt door de in vreedestijd bestaande gemeentelijke diensten, die in de mobilisatieperiode aangevuld worden door het versterkingspersoneel uit het kader van de vrijwilligers der territoriale burgerlijke wacht. (artikel 9 van hetzelfde besluit.)

De wettelijke getalsterkte kan voor sommige gemeenten, ten aanzien van hun speciale ligging of uitzonderlijken toestand, wegens het bestaan van strategische punten, fabriek en werkend voor het leger, kruispunten van wegen, spoor, groote uitgestrektheid, door den Minister uitzonderlijk worden verhoogd, mits formulering van de aanvraag langs den hiërarchischen weg. (44)

*Drs. Fr. DE MEIJST,
Secretaris der stad Aalst.*

(Vervolg en slot in het volgende nummer.)

- (1) Algemeene Cursus, Bond voor Luchtbescherming, 1939, p. 1.
- (2) Zie Staatsblad van 1 Juni 1939.
- (3) Handboek voor Luchtbescherming, 1936, p. 13, editie B. L. B.
- (4) Algemeene Onderrichtingen betreffende de bescherming der burgerlijke bevolking, Ministerie van Landsverdediging, 1934.
- (5) Luchtbescherming: «Wat moet ik doen in dit geval», door Dr J. Sanders, 1938.
- (6) Onderrichtingen voor de Bestrijding van Brandprojectielen, Ministerie van Landsverdediging, 1935.
- (7) Zie Luchtbescherming: officieel maandschrift van den B.L.B., October 1939.
- (8) Onderrichtingen voor de bescherming tegen Oorlogsvergiften, Ministerie van Landsverdediging, 1939.
- (9) Handboek voor Luchtbescherming, B.L.B., 1936, p. 11-12.
- (10) Algemeene Onderrichtingen betreffende de passieve bescherming der burgerlijke bevolking, 1934.
- (11) Wetgeving nopens de passieve luchtbescherming der burgerlijke bevolking, Algemeen Commissariaat voor luchtbescherming, 3e Sectie.
- (12) Zie het maandschrift Luchtbescherming van Mei 1939, p. 140.
- (13) Kon. Besl. van 20 Mei 1939. Zie Belgisch Staatsblad van 1 Juni 1939, op. cit.; idem van 29 Juli 1939. Zie idem van 21-22 Augustus 1939.
- (14) Zie Belgisch Staatsblad van 7 December 1939.
- (15) Zie omzendbrief van den Gouverneur voor Oost-Vlaanderen dd. 22 December 1939, aan de heeren burgemeesters.
- (16) Zie verslag van den Bond der Steden- en gemeentenvergadering van 6 December 1939.
- (17) Maandschrift Luchtbescherming van October 1939, p. 330.
- (18) Revue des deux mondes, van 1 Augustus 1939.
- (19) Zie verslag van den Bond der steden en gemeenten, dd. 6 December 1939, op. cit.
- (20) Zie Belgisch Staatsblad van 31 Augustus 1939.

- (21) Rondschrjven van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen dd. 8 December 1939, aan de heeren burgemeesters.
- (22) Zie kon. besl. van 20 Mei 1939, art. 14 en omzendbrief van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen van 31 Augustus 1939 aan de burgemeesters.
- (23) Zie Belgisch Staatsblad van 14 October 1939.
- (24) Maandschrift Luchtbescherming November 1939, p. 384.
- (25) Zie Staatsblad van 31 Januari 1940.
- (26) Rondschrjven van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen, van 7 October 1939 aan de heeren burgemeesters.
- (27) Verslag van de vergadering van den Bond der Steden en gemeenten van 18 October 1939.
- (28) Zie rondschrjven van den heer Minister van Binnenlandse Zaken, 16 September 1939, aan de heeren Gouverneurs.
- (29) Brief van het Algemeen Commissariaat voor Passieve Luchtbescherming d.d. 12 Januari 1940 aan de heeren burgemeesters.
- (30) Het gaat hier hoogstwaarschijnlijk om de steden en gemeenten bedoeld in het Ministeriëel besluit van 27 Juli 1939, op. cit.
- (31) Rondzendbrieven van het Algemeen Commissariaat voor Luchtbescherming dd. 13 Januari 1940 en van den heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen, dd. 25 derzelfde maand.
- (32) Algemeene onderrichtingen betreffende de passieve luchtbescherming, Ministerie van Landsverdediging, 1934.
- (33) Zie technische cursus voor gasverkenning, B.L.B., 1938.
- (34) Onderrichtingen voor de bescherming tegen oorlogsgiften (Algemeen Commissariaat, 1939).
- (35) Rondschrjven van het centraal bestuur van het Rood Kruis, dd. 12 September 1939; en brief Algemeen Commissariaat dd. 12 Januari 1940 aan de heeren burgemeesters.
- (36) Ministerie van Landsverdediging. Order nr 5. Eerste algemeene onderrichting over de organisatie van de diensten der T.B.W. dd. 15 Januari 1940.
- (37) Bijzondere Cursus, B.L.B., 1939.
- (38) Zie art. 13 van het Koninklijk besluit van 29 Juli 1939 en order nr 5 van het Algemeen Commissariaat, dd. 20 Januari 1940.
- (39) Rondschrjven van de provinciale Directie (Oost-Vlaanderen), dd. 25 September 1939.
- (40) Schrjven Gouverneur Oost-Vlaanderen van 30 September 1939 aan heeren burgemeesters.
- (41) Rondzendbrief heer Gouverneur van Oost-Vlaanderen van 24 October 1939, aan heeren burgemeesters.
- (42) Rondzendbrief Algemeen Commissariaat dd. 15 Januari 1940, bijlage I aan de provinciale directies.
- (43) Koninklijk Besluit nr 2664 van 18 October 1939 (Staatsblad van denzelfden datum).
- (44) Rondzendbrief van de provinciale Directie Oost-Vlaanderen van 15 December 1939.

De nieuwe registratierechten.

Ter inlichting van onze lezers deelen wij hieronder een overzicht mede van het tarief der registratierechten, zooals deze van toepassing zijn op de verschillende akten sedert 1 Februari 1940, datum van het in werking treden van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten.

* * *

1. Overdracht onder bezwarenden titel van onroerende goederen :

(Verkoopingen, ruilingen en alle overdragende overeenkomsten onder bezwarenden titel, andere dan de inbrengsten in vennootschappen)

Verkoopingen aan de maatschappijen aangenomen door de Nationale Maatschappij voor goedkope woningen en woonvertrekken

of door de Nationale Maatschappij voor den kleinen landeigendom

Verkoopingen aan maatschappijen voor werkmanswoningen

11 %

6 %

6 %

Verkoopingen van woningen door bedoelde maatschappijen aan personen wien de door de regeering verleende aankooppremie ten goede komt

1.50 %

Verkoopingen van kleine landeigendommen en bescheiden woningen, voor het gebruik van den kooper en van zijn familie

6 %

Verkoopingen uit de hand, bij authentieke akte, aan personen die hun beroep maken van den aankoop van onroerende goederen met het oog op wederverkoop

2.50 %

Ruilingen van ongebouwde landgoederen :

op de waarde van het minste lot

2 %

op de toefigte of het waardeverschil

11 %

Eerste overdracht onder bezwarenden titel van een gebouwd onroerend goed, onder de bijzondere voorwaar-

den aangeduid in artikel 297 van het Wetboek	5.50 %	In zekere gevallen (Wetboek, art. 105, 2° al., enz.)	fr. 20.—
2. <i>Overdrachten onder bezwarenden titel van lichamelijke roerende goederen :</i> (Verkoopingen, soortkopen, ruilingen en alle overdragende overeenkomsten onder bezwarenden titel, andere dan de inbrengsten in vennootschappen)	5 %	13. <i>Verdeelingen</i>	0.90 %
Openbare verkoopingen van de in artikel 2 der wet van 20 Mei 1846 gespecificeerde nieuwe koopwaren	1.10 %	14. <i>Burgerlijke en handelsvennootschappen waarvan de hoofdinrichting in België voorhanden is :</i>	
Openbare verkoopingen in 't groot van dezelfde koopwaren, gedaan buiten de in artikel 3 van deze wet aangewezen gevallen	11 %	Oprichtingen en kapitaalsvermeerderingen :	
Vrijwillig en bij openbare toewijzing gedane verkoopingen, zonder kosten voor de koopers, van koopwaren niet voorzien bij artikel 2 der wet van 20 Mei 1846	fr. 20.—	op de inbrengsten van in België gelegen onroerende goederen	3.50 %
Verkoopingen van machines en toestellen gebruikt in de nijverheidsinrichtingen, wanneer de akte binnen de 15 dagen na de levering geregistreerd wordt	fr. 20.—	op alle andere inbrengsten	1.50 %
3. <i>Overdrachten onder bezwarenden titel van zee- en binnenschepen :</i> (Aannemingen voor bouw, enz., verkoopingen en alle overdragende overeenkomsten onder bezwarenden titel, andere dan de inbrengsten in vennootschappen)	fr. 20.—	Verlengingen	1.50 %
4. <i>Overdrachten onder bezwarenden titel van actiën, obligatiën, en andere onlichamelijke roerende goederen :</i> (Verkoopingen, ruilingen en alle overdragende overeenkomsten onder bezwarenden titel, andere dan de inbrengsten in vennootschappen)	2.50 %	Omvormingen en samensmeltingen van vennootschappen :	
5. <i>Contracten van verhuring, onderverhuring en overdracht van huur</i>	0.20 %	Recht van 3.50 % verlaagd tot	1.20 %
Jacht- en vischpacht	1.50 %	Recht van 1.50 % verlaagd tot	0.50 %
6. <i>Huren van werk, kostcontracten, commissiecontracten en lastgevingen met loon</i>	2.50 %	15. <i>Burgerlijke en handelsvennootschappen waarvan de hoofdinrichting in het buitenland voorhanden is :</i>	
7. <i>Schuldverbintenissen van geldsommen, kredietopeningen, overdrachten en indeplaatsstellingen ter zake van schuldvorderingen :</i>		Met filiale of zetel van verrichtingen in België :	
Zonder hypotheek op onroerend goed in België	0.50 %	Oprichtingen en kapitaalvermeerderingen op de inbrengsten van in België gelegen onroerende goederen	3.50 %
Met hypotheek op onroerend goed in België	1 %	op alle andere inbrengsten	0.10 %
8. <i>Vestigingen van hypotheek op in België gelegen onroerende goederen</i>	1 %	Verlengingen	0.10 %
9. <i>Persoonlijke borgstellingen, en waarborgen van allen aard verstrekt door een derde, andere dan hypotheek op onroerende goederen in België</i>	0.25 %	Minimum voor vorenstaande akten	fr. 6.000
10. <i>Vestigingen en overdrachten van renten onder bezwarenden titel</i>	2.50 %	Zonder filiale of zetel van verrichtingen in België :	
11. <i>Kwitantiën</i>	0.20 %	Oprichtingen en kapitaalsvermeerderingen met inbrengst van in België gelegen onroerende goederen	3.50 %
12. <i>Opheffingen van hypotheekinschrijving</i>	0.20 %	op deze inbrengst minimum	fr. 3.000,—
		zonder inbrengst van onroerende goederen in België	fr. 3.000,—
		Verlengingen	fr. 3.000,—
		16. <i>Kapitaalsverminderingen en ontbindingen van burgerlijke of handelsvennootschappen</i>	fr. 75.—
		17. <i>Schenkingen :</i>	
		Progressief tarief. Rechte linie	1.25 % tot 14 %
		Echtgenooten zonder kinderen	6 % tot 28 %
		Broeders en zusters	10 % tot 53 %
		Oomen of tantes en neven of nichten	12 % tot 55 %
		Groot-oomen of groot-tantes en kleinneven of kleinnichten	14 % tot 57 %
		Alle andere personen	16 % tot 60 %
		(Vorenstaande rechten verminderd tot de helft voor de schenkingen van roerende goederen ten gunste van huwelijk.)	
		Aan provinciën, gemeenten, enz.	6 %
		Aan verenigingen, zonder winst-oogmerken, enz.	8 %
		18. <i>Huwelijkscontracten, schenkingen van toekomstige goederen bij huwelijkscontract of tusschen echtgenooten gedurende het huwelijk, testamenten</i>	fr. 75.—
		19. <i>Gerechtelijke akten :</i>	
		Akten van rechters, vonnissen en arresten :	

Vast recht : volgens gerechten	fr. 35, 70, 120 of 400	10.000 fr. per jaar is vastgesteld	fr. 20.—
Recht van veroordeeling	2 %	24. <i>Protesten</i> :	
Verklaringen van keus van vaderland ontvangen door de ambtenaars van het openbaar ministerie	fr. 200	Gegradueerd recht van	fr. 3, 6, 12 of 18
Akten van griffiers in burgerlijke of handelszaken, volgens de gerechten	fr. 35 of 50	25. <i>Algemeen vast recht</i>	fr. 20.—
20. <i>Beteekeningen van pleitbezorger aan pleitbezorger</i>	fr. 5,—	26. <i>Naturalisatiën</i> :	
21. <i>Akten van beroep in burgerlijke of handelszaken</i> :		Gewone naturalisatie	fr. 6.000
van een vonnis van een vrederechter	fr. 75,—	Groote naturalisatie	fr. 12.000
van een vonnis van een rechtbank van eersten aanleg of van koophandel of van een scheidsrechterlijk vonnis	fr. 150,—	(Rechten verminderbaar tot de helft wanneer de inkomsten niet meer dan 12.000 fr. bedragen.)	
22. <i>Voorzieningen in verbreking</i>	fr. 200.—	27. <i>Open brieven van adeldom en vergunningen tot naamsverandering</i> :	
22. <i>Voorzieningen in verbreking</i> :		Open brieven van adeldom	fr. 10.000
In strafzaken	fr. 200,—	Vergunningen tot naamverandering	fr. 300
In alle andere zaken	fr. 450.—	Indien de verandering de toevoeging van een naam of een artikel, enz., behelst	fr. 10.000
23. <i>Eedafleggingen</i>	fr. 50.—	(Rechten verminderd met 2/5 voor de kinderen of afstammelingen wanneer de gunst bij éénzelfde besluit verleend wordt aan een persoon en aan zijn kinderen of afstammelingen waarvan het aantal drie overschrijdt.)	
Indien de bezoldiging op min dan			

RECHTSPRAAK

143

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

11e Kamer. — 13 Juni 1939

Voorzitter : M. L. Torsin.
Raadsheeren : MM. Mechelynck en Debeil.
Op. Min. : M. De Vooght, adv. gen.
Pleiters : Mrs J. Marijnen en Marzorati.

BEDRIJFSBELASTING. — HANDELSBEDRIJVEN OF BEZOLDIGINGEN. — UITSpraak VAN DEN WERKRECHTERSRAAD. — BINDEND KARAKTER.

Voor de berekening der bedrijfsbelasting volgens het barema toepasselijk voor winsten van handelsbedrijven of bezoldigingen, is de uitspraak door den Werkrechtersraad gedaan over de hoedanigheid van den schatplichtige, bindend.

Marynen t/ Beheer der Recht. Belastingen.

Gezien het verhaal regelmatig in den vorm en in den wettelijken termijn ter griffie van het Hof neergelegd tegen de beslissing Nr 18.137 in datum van 19 October 1936 van den directeur der rechtstreeksche belastingen te Antwerpen, 2de directie ;
Aangezien het bezwaarschrift dd. 12 Mei 1935 en het verhaal dd. 24 November 1936 voor doel hadden herziening te bekomen van de aanslagen tot de belastingen op de inkomsten voor het dienstjaar 1934 ten laste van verhaler gelegd ;

Aangezien verhaler beweert dat de bedrijfsbelastingen door hem verschuldigd voor het jaar 1933 dienen berekend te worden volgens het barema toepasselijk op de bezoldigden als wanneer het Be-

heer der belastingen aanvoert dat de behaalde beroepsinkomsten moeten beschouwd worden niet als bezoldigingen maar te rangschikken zijn onder de nijverheids- en handelswinsten, daar verhaler een publiciteitsagent is die zelfstandig en op eigen risico werkt ;

Aangezien uit de neergelegde stukken blijkt dat verhaler als makelaar aan de firma N. V. De Standaard verbonden is door een vast kontrakt, dat hij slechts voor deze firma mag werken en onder haar toezicht, dat de Standaard de vereischte bijdrage stort voor zijn bediendenpensioen ;

Dat de N. V. De Standaard de noodige voetstapen gedaan heeft bij het Ministerie van Financiën om te weten of zij haar makelaars moest blijven behandelen als vrij beroepers of als vrije bedienden ; dat deze zaak door het Bestuur der belastingen naar den Werkrechtersraad van Brussel is verwezen geweest ;

Aangezien in datum van 25 Juni door de Werkrechtersraad te Brussel uitspraak werd gedaan waarbij de makelaars van de Naamlooze Vennootschap De Standaard, waaronder verhaler, wel degelijk als bedienden werden erkend ;

Aangezien verhaler diensvolgens voldoende bewijs van zijn bewering tot staving van zijn verhaal inbrengt ;

Om deze redenen, het Hof,

Gelet op artikels 4, 30, 34 tot 38 der wet van 15 Juni 1935 ; gehoord ter openbare terechtzitting het verslag van Raadsheer Debeil en 't eensluidend advies van den Heer Advocaat Generaal De Vooght ; ontvangt het beroep en daarover recht doende ;

Zegt voor recht dat de beroepsinkomsten verschuldigd door verhaler voor de winsten van 1933

(dienstjaar 1934) moeten beschouwd worden niet als bedrijf of handelswinsten, maar als bezoldigingen en berekend worden volgens het barema op de bezoldigden ;

Vernietigt dienomtrent de bestreden beslissing ;

Zegt dat de aanslagen dienovereenkomstig gewijzigd en verlaagd worden ; beveelt diensvolgens aan den Belgischen Staat alle uit dien hoofde ten onrechte geïnde sommen aan verhaler terug te betalen met de wettelijke intresten ;

Verwijst den Belgischen Staat in de kosten.

144

HOF VAN BEROEP TE GENT

1e Burg. Kamer. — 13 Januari 1940.

Voorzitter : M. Heyvaert.

Raadsheeren : MM. de Brabandere en Vandermersch.

Adv. Gen. : M. Van der Moere.

Pl. : Mrs Willem Melis en Ch. Boelens.

VERKEER. — VERLATEN VAN HOOFDWEG. — ABNORMAAL MANŒUVER. — VERANTWOORDELIJKHEID.

SCHADEVERGOEDING. — WERKONBEKWAAMHEID DER HUISHOUDSTER.

- I. *Hij die een hoofdweg verlaat om een ondergeschikten weg op te rijden, zelfs wanneer deze ondergeschikte weg gelegen is aan den rechter kant, of wanneer hij de verlenging is van den tot dan toe gevolgden weg, waarop hij in eenen draai aansluit, dient de andere weggebruikers van dit abnormaal manœuvre te verwittigen.*
- II. *Hij mag dit manœuvre niet uitvoeren wanneer hij daarbij aan andere weggebruikers, die normaal hun weg voortzetten, bv. de wielrijders op een rijwielpad of op eene verbinding tusschen twee gedeelten van een rijwielpad, speciaal als zoodanig aangelegd, in hun verkeer belemmert.*
- III. *De economische niet-productieve arbeid van de huisvrouw in het verzorgen van hare huishouding en het oppassen van hare kinderen heeft minstens een even groote waarde als de waarde van het loon dat een vrouw buiten den huiskring kan verdienen en dient als zoodanig begroot te worden.*

Van Hove en Smet t/ de Boeck en N. V. De Beukelaer.

Overwegende dat geïntimeerde, om zijn rijtuig uit de groote baan Hulst-St Niklaas in de kalsijde naar Belcele in te voeren, noodzakelijk een boordweg moest doorrijden die, op het aansluitingspunt van de groote baan met vermelde kalsijde, bijzonder aangelegd was om, dwars door deze kalsijde, tot verbinding te dienen tusschen twee deelen van een rijwielpad dat op den zijkant der groote baan voor het verkeer van wielrijders was voorbehouden ;

Overwegende dat, bij het uitvoeren eener beweging, waarbij hij de normale richting van het verkeer eener bepaalde soort weggebruikers moest door-

snijden, geïntimeerde De Boeck gehouden was met de meeste omzichtigheid te werk te gaan, en namelijk zich met meerdere nauwgezetheid te schikken naar de voorschriften van artikel 42 van de verordening betreffende het verkeer ; dat hij zijne snelheid derwijze moest regelen dat hij voor zich altijd voldoende ruimte behoude om zijn voertuig voor eene hindernis tot stilstand te brengen ;

Overwegende dat De Boeck aan deze verplichting is te kort gebleven ; dat deze tekortkoming hem des te zwaarwichtiger ten laste valt daar hij erkent de aangeredene wielrijder op zeer korten afstand te hebben zien opkomen en het dringend gevaar eener aanrijding hem derhalve niet kon ontsnappen ; dat hij zelfs geen de minste poging heeft betracht om de aandacht van de wielrijder op te wekken ;

Overwegende dat de eerste rechter oordeelkundig heeft beslist dat aan het slachtoffer geen de minste schuld in het ongeval kan worden toegeschreven ; dat, indien het, verrast door de onvoorzienbare beweging van het voertuig van De Boeck, gepoogd heeft voor dit voertuig door te rijden, deze handeling slechts kan aanschouwd worden als eene afwijkingsbeweging, waartoe het slachtoffer werd gedwongen door het feit en de schuld van De Boeck ; dat deze afwijkingsbeweging noch ten geheele, noch ten deele aanleiding geven kan tot eigen verantwoordelijkheid van het slachtoffer ;

Overwegende dat het bedrag der schade aan appellante berokkend tot op den dag van het uitgesproken vonnis, oordeelkundig door den eersten rechter werd beraamd, behalve wat betreft de schade wegens tijdelijke volledige werkonbekwaamheid ;

Overwegende dat de waarde van den arbeid eener huisvrouw in hare huishouding en het oppassen harer kinderen minstens even groot is als de waarde van het loon dat eene vrouw buiten den huiskring kan verdienen ; dat deze waarde billijk mag geschat worden op 30 frank per dag ;

Overwegende dat de vergoeding wegens tijdelijke volledige werkonbekwaamheid van vrouw Van Hove tusschen 29 Oogst en 20 Maart, dus dient te worden bepaald op $200 \times 30 = 6000$ frank ;

Overwegende dat in deze vergoeding, de gevraagde vergoeding wegens kosten van verpleging van kinderen bij andere personen begrepen is ;

Overwegende, dat de vergoeding wegens zedelijke schade door het slachtoffer geleden, slechts beraamd werd tot op den dag van het uitgesproken vonnis ; dat de zedelijke schade die vrouw Van Hove mogelijks naderhand zal ondergaan wegens verdere blijvende werkongeschiktheid of schending harer fysieke integriteit, slechts behoorlijk en op gepaste wijze zal kunnen beraamd worden na het deskundigen-onderzoek dat door den eersten rechter werd bevolen ;

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op artikel 24 der wet van 15 Juni 1935 ;

Alle andere of meerdere besluiten als ongegrond verwerpende ;

Ontvangt het hoofdberoep en het tegenberoep ;
Verklaart het tegenberoep ongegrond en het
hoofdberoep gegrond ;

Doet het bestreden vonnis te niet wat betreft
de vergoeding toegekend aan Van Hove en opnieuw
wijzende, veroordeelt De Boeck en de Maatschappij
De Beuckelaer *in solidum* tot het betalen eener
som van 8125 fr. aan Van Hove Camiel, met de
gerechtelijke interesten sedert den dag der inlei-
dende dagvaarding ;

Bevestigt het vonnis voor het overige ;

Veroordeelt geintimeerden in solidum in de kos-
ten van beroep.

Beveelt de afscheiding dezer kosten ten bate van
Meester Dubois, pleitbezorger, welke ter terechtzit-
ting van heden belet, bij monde van Meester Poel-
man, verklaard heeft het grootste deel der voor-
schotten te hebben gedaan.

* * *

Bovenstaande arrest bevestigt de principes die
reeds door den eersten Rechter werden aanvaard
in het hieronderstaande vonnis :

145

BURGERLIJKE RECHTBANK TE DENDERMONDE

8 Juli 1939.

Rechter : M. D. Verougstraete.

O. M. : M. Ed. Goris.

Pl. : Mrs Willem Melis en Ch. Boelens.

Van Hove-Smet t/ De Boeck en N.V. De Beukelaer.

Overwegende dat de eisch strekt tot herstel der
schade welke aanleggers beweren geleden te heb-
ben tengevolge van een ongeval waarvan Rosalie
Smet het slachtoffer werd op 29 Augustus 1938 in
de volgende omstandigheden : Rosalie Smet reed
met haar rijwiel op het rijwielpad, dat links van de
rijbaan St Niklaas-Hulst (richting Hulst) gelegen
is, komende uit de richting van St Niklaas naar St
Pauwels toe. Gekomen ter hoogte van het Vley-
minckhoek, waar de weg een rechthoek vormt, reed
de autocamion der N. V. De Beukelaer, bestuurd
door De Boeck, welke uit de richting St Pauwels
afgereden kwam, over het bewuste rijwielpad de
Bokstraat in, welke straat in die bocht met de baan
Hulst-St Niklaas aansluit en wel in rechte lijn, vol-
gens de door De Boeck gevolgde richting. Rosalie
Smet zwenkte naar links voor den autocamion en
werd gevat op haar rechter kant door den rech-
ter voorkant van den camion, met het gevolg dat
ze erge verwondingen opliep.

Overwegende dat verweerders ten onrechte eene
exceptie van niet-ontvankelijkheid opwerpen tegen
den eisch ingesteld door Rosalie Smet in persoon-
lijken naam ; dat deze laatste ongetwijfeld ontvan-
kelijk is, gemachtigd en bijgestaan door haar echt-
genoot, om het herstel te vorderen van de door
haar persoonlijk geleden schade, welke een eigen
goed uitmaakt ;

Overwegende dat, naar verweerders staande hou-
den, de eisch ook niet gegrond is, om reden dat de
Raadkamer, bij bevel van 20 Januari 1939 beslist
heeft, dat het strafrechtelijk onderzoek geen be-
zwaren deed blijken welke de lichtste fout ten hun-
nen laste zou uitmaken en dat aanleggers dienaan-
gaande geen nieuw element inroepen.

Overwegende, dat een bevel van niet-vervolgung
het gezag niet heeft van het gerechtelijk gewijsde ;
dat zulk bevel slechts voor gevolg heeft de vorde-
ring van het Openbaar Ministerie voorloopig te
schorsen zonder de uitoefening der burgerlijke
rechten van partijen te stuiten (Verbreking 30 Nov.
1922. Pas. 1923-1-89. - algemeene rechtspraak) ;
dat het aan de Rechtbank behoort al de elementen
der zaak en o.m. het strafrechtelijk onderzoek in
achtgenomen, te beslissen of de eisch van aanleg-
gers op basis van art. 1382 en volgde van het B.W.,
gegrond is of niet ;

Overwegende, dat De Boeck, door het feit zelf
dat hij met zijn camion Rosalie Smet aangereden
heeft, een onrechtmatige daad heeft gepleegd, die,
bij toepassing van de artikelen 1382 en 1383 B.W.,
zijne verantwoordelijkheid meesleept, tenware hij
bewijze, dat de aanrijding geheel om ten deele in
oorzakelijk verband staat met eenig toeval of geval
van overmacht, daarin begrepen de onvoorzichtig-
heid of de nalatigheid van het slachtoffer zelf,
(Verbr. 21 Jan. 1937. - Pas. 1937 I. 23 en nota) ;

Overwegende dat verweerders ten laste leggen
aan Rosalie Smet, dat zij naar links gezwenkt is
en zoo den weg aan den vrachtwagen afgesneden
heeft ;

maar overwegende dat Rosalie Smet verrast werd
door verweerder's camion en die zwenking naar
links uitgevoerd heeft om zoo mogelijk verweer-
der's camion te ontwijken ;

Overwegende dat De Boeck, Rosalie Smet in den
waan heeft gebracht, dat hij zijn normalen weg,
zijnde de hoofdbaan zou vervolgd hebben ;

dat immers, met dien hoofdweg (de baan Hulst-
St Niklaas) te verlaten om een secundairen weg (de
Bokstraat in te rijden, De Boeck « zijne richting
wijzigde » in den zin voorzien door art. 96/1° van
he talgemeen reglement op het verkeer, niettegen-
staande de secundaire weg in de verlenging was
van de door hem gevolgden sector van den hoofd-
weg ;

dat De Boeck de wijziging van zijne richting be-
kend had moeten maken, hetgeen hij bekend niet
gedaan te hebben ;

dat hij verder ook nog eene onvoorzichtigheid
heeft begaan met den doorgang af te snijden voor
Rosalie Smet, die, zij, haar weg vervolgde op de
hoofdbaan, zoodat het door haar uitgevoerde ma-
neuver haar niet als een fout kan aangewreven
worden ;

Overwegende, dat geen enkele fout noch onvoor-
zichtigheid ten laste van Rosalie Smet bewezen
zijnde, verweerders uitsluitend de schadelijke gevol-
gen van het ongeval hoeven te dragen ;

Het overige zonder belang.

146

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

28 October 1939.

Voorzitter : M. Stelfeld.

Rechters : MM. Sano en Opsomer.

Op. Min. : Mr. Simons.

HUWELIJK. — POOLSCH WETGEVING. — ISRAELITISCH HUWELIJK. — GEEN GELDIGHEID. — GEEN VERMEEND HUWELIJK.

Een schijnbaar geldig huwelijk ten aanzien van den Israëlitischen godsdienst, kan niet als bestaand worden beschouwd voor de Poolsche wetgeving.

Als dusdanig kan het voor de Belgische Rechtbanken geen grond vormen tot aanvaarding van een vermeend huwelijk, daar de bepalingen van art. 201 en 202 B. W. alleen van toepassing zijn na nietig verklaring van een huwelijk.

Een al te groote laksheid in de interpretatie der bepalingen van art. 201-202 B. W., die de openbare orde aanbelangen, zou de wettiging van natuurlijke kinderen voor gevolg hebben, daar waar de nationale wet er zich tegen verzet.

Marynowar t/ Halbersztadt.

Gezien het exploit van rechtsingang, beteekent ten verzoeken van Golda Milka Marynowar, door het ambt van deurwaarder Arthur Heuvelmans te Antwerpen, waarbij 1e, 2e, 3e, 4e, 5e en 6e gedaagden voornoemd, gedagvaard werden, de 4de en 6de om hunne echtgenooten te machtigen om in rechte te staan, alle gedaagden om te hooren zeggen voor recht dat verzoekster te goeder trouw op 4 Mei 1923 te Warschau vóór den rabbijn in den echt is getreden met David Icchok Halbersztadt, geboren te Warschau den 13-26 October 1898 en te Antwerpen overleden op 29 November 1938; te hooren zeggen dat dit huwelijk al de burgerlijke gevolgen en uitwerksels zal hebben van een wettelijk huwelijk in voordeel van verzoekster, volgens art. 201 Burgerlijk Wetboek.

Om te hooren zeggen dat David Icchok Halbersztadt de vader is van de drie kinderen Wolf, Maurice en Rosa aan wie verzoekster het leven gegeven heeft en dat, diensgevolge, zij den naam van hun vader zullen dragen en de burgerlijke rechten genieten die zij zouden gehad hebben indien zij wettige kinderen waren geweest van David Icchok Halbersztadt.

Verder om te hooren bevelen dat het te verlenen vonnis zal overgeschreven worden in de loopende registers van den burgerlijken stand van Antwerpen en Borgerhout.

Aangezien verweerders, alhoewel behoorlijk gedagvaard, geen pleitbezorger hebben aangesteld;

Overwegende dat uit een verklaring van den Consul van Polen te Antwerpen, i.d. 31-10-1938, blijkt dat David Icchok Halbersztadt en Golda Milka Marynowar, Poolsche staatsburgers zijn en, rech-

tens hun persoonlijk statuut, de Poolsche burgerlijke wetgeving rakende het huwelijk, op hen toepasselijk is;

Dat uit een voorgelegd Hebreeuwsch oorkonde blijken zou dat te Warschau op 4 Mei 1923 David Icchok Halbersztadt in den echt trad met Golda Milka Marynowar in tegenwoordigheid van twee getuigen « volgens de wet van Mozes en Israël »;

Dat dit huwelijk, schijnbaar geldig ten aanzien van den Israëlitischen godsdienst, als niet bestaand door de Poolsche wetgeving wordt beschouwd;

Dat, alhoewel het aanlegster behoort de teksten van het Poolsch burgerlijk recht aangaande het huwelijk en nl. het vermeend huwelijk waarop zij zich beroept de rechtbank vóór te leggen, van nu af reeds het niet bestaan van het aangegane ritueele huwelijk, ten aanzien van de Poolsche wet, af te leiden is uit de in den bundel voorhanden stukken en nl. uit den geboorteakt van het kind uit deze betrekkingen te Warschau op 28-4-1924 gesproten, en in de registers van den Burgerlijken stand dier stad (1925, nr 436) aangegeven als geboren van een onbekenden vader;

Dat een niet bestaand huwelijk geen grond kan vormen tot aanvaarding van een vermeend huwelijk, de bepaling der art. 201 en 202 van het Burgerlijk Wetboek alleen van toepassing zijnde na nietig verklaring van één huwelijk;

Dat ware zelfs het bestaan der goeder trouw op het oogenblik der voltrekking van een ritueele echtverbintenis bewezen, of maar vermoed, dan nog zou deze hoofdvereischte tot een vermeend huwelijk in casu van geener waarde zijn als tegenstrijdig met den persoonlijken staat der partijen;

Dat een al te groote laksheid in de interpretatie van bepalingen waar het de openbare orde geldt en strengheid zich opdringt, de gevorderde toepassing der art. 201 en 203 B.W., de wettiging van natuurlijke kinderen voor gevolg zou hebben daàr waar de nationale wet der gerechtszoekende er zich tegen verzet en waar David Halbersztadt en Golda Marynowar het niet noodig geacht hebben, gedurende hunne 15-jarige samenwoost, door een regelmatig huwelijk, hunnen toestand op burgerlijk gebied regelmatig te maken, hetzij in Polen door inschrijving der rabijnsche huwelijksbestatiging in de akten van den burgerlijken stand voor niet christene bevolking, hetzij door verschijning voor den ambtenaar van den burgerlijken stand in België;

Dat de vordering aldus ongegrond is;

Om deze redenen

Gehoord den heer Simons, substituut-Procureur des Konings, in zijn eensluidend advies, gegeven ter openbare zitting.

Alle andere besluiten verwerpende,

Rechtdoende bij verstek en in eersten aanleg, Machtigt Mevrouw Abraham Steinkalik-Halbersztadt en Mevrouw Samuel Saks-Halbersztadt om in rechte te staan;

Verklaart de vordering ongegrond, wijst aanlegster af van haren eisch en veroordeelt ze in de kosten;

147

BURGERLIJKE RECHTBANK TE KORTRIJK

9 November 1939.

Voorzitter : M. Bossaert.

Rechters : MM. Louveaux en Carnewai.

Op. Min. : M. Dumon.

Pleiters : Mrs Bernolet, Roelandts en Botson.

**VRIJHEID VAN DEN HANDEL. — VAKBOND. —
SANCTIES TEGENOVER DE LEDEN. — AANSLAG
OP DE RECHTEN VAN DERDEN. — ONRECHT-
MATIGHEID DER SANCTIES.**

Zonder te onderzoeken of een handelaar vrij is zijn waren al of niet te verkopen aan wien hij wil, moet er worden beslist dat een vakbond wel het recht heeft een invendig reglement op te stellen en sancties te voorzien en toe te passen in geval van inbreuk door een van zijn leden, doch dat hij een onrechtmatige daad pleegt indien deze sancties van aard zijn om de rechten van derde, niet aangesloten personen te krenken.

De vrijheid van den handel bestaat essentieel in de vrije keuze tot het uitoefenen van welkdanigen handel ook; een reglementeering waarbij dit recht ont-nomen wordt zonder beperking van tijd noch plaats, is derhalve onwettig.

West-Vlaamsche Betonwerkerij t/ Groupement des
Marchands de fer et de poutrelles de Belgique.

Aangezien de eisch ertoe strekt verweerders solidairlijk te hooren veroordeelen tot de betaling aan eiscleres van schadevergoeding, ten beloope van 147.511,50 fr. ten gevolge van het verbod door verweerders uitgeschreven haar in ijzerwaren te bevoorraden.

De feiten :

Aangezien eiscleres inderdaad, volgens artikel 2 van haar standregelen een naamloze vennootschap is, hebbende voor doel — het uitbaten van een betonfabriek alsook het verkopen van alle bouwstoffen, inderzonderheid betonartikelen —, en werkelijk niet alleen beton voortbrengt, maar ook betonartikelen, lijk betonijzer aankoopt en in détail verkoopt ;

Aangezien op 11 Juli 1936 verweerder, O. S., in zijn hoedanigheid van voorzitter van den vakbond «Groupement des Marchands de fer et de poutrelles de Belgique» (eerste verweerster) aan eiscleres het volgend schrijven liet geworden : «Depuis plusieurs mois, il m'a été signalé que vous vous permettiez de vendre du fer rond, non ouvragé et maintenant que l'on vient de me procurer une circulaire de votre firme par laquelle vous offrez du fer rond au public à des prix que nous ne saurions pratiquer, je viens vous demander de mettre immédiatement fin à ce négoce irrégulier. A condition de m'adresser par retour un engagement de renoncer, immédiatement et totalement à ce négoce,

je veux bien renoncer momentanément à d'autres mesures » ;

Aangezien op 8 December 1936 aanlegster genoodzaakt werd tot verweerders een brief te richten, waarin zij meldt : « Door onze verschillende leveranciers van beton-ijzer, wordt ons mededeeling gegeven van de boycot ingesteld tegen onze firma voor alle leveringen van beton-ijzer en poutrel-len, zoolang wij niet volledig afzien van den verkoop van onbewerkt ijzer.... Wij hebben dan ook beslist volledig af te zien van alle leveringen van onbewerkt ijzer en zijn desnoods bereid, in geval deze verklaring voor u onvoldoende zou zijn, een volgens u voorgestelde bevestiging te teekenen ».

Waarop de Heer S. op 11 December 1936 in de volgende bewoordingen antwoordde : « Ik bezit uwen bevolen brief van 8 dezer, waardoor gij mij laat weten, volgens mijne vraag van 11 Juli 1936, gij nu toestemt, ten volle te verzaken voor nu en in het toekomstende, aan rechtstreeks of onrechtstreeksch verkoop van onbewerkt ijzer, gelijk hetwelke en in het bijzonder van betonijzer.

Dit voorstel kunnen wij aanvaarden op de volgende voorwaarden :

1) Wij verbinden ons, bij de eerste overtreding, van het hierboven vermeld voorstel, in handen van den Heer Voorzitter onzer provinciale kamer der ijzerhandelaars of van deze van gelijk welke provincie van België een boete te betalen van 1.000 fr.

2) En indien een tweede overtreding vastgesteld wordt aanvaarden wij de boete, van voor een geheel jaar beroofd te zijn van levering van ijzer en bijzonder betonijzer.

Zoodra ik zal in het bezit zijn van het hierbovenstaand voorstel, door de afgevaardigde uwer vennootschap geetkend, zal ik deze doen bekrachtigen, in de eerste vereeniging onzer leden en dan zonder uitstel dit alles aan «Cosibel» en aan de «Groupement des Marchands de Fer et Poutrelles de Belgique», te Brussel, ter kennis brengen.

Aangezien aanlegster weigerde dergelijke verbintenissen aan te gaan maar integendeel begeerde deel te maken van den vakbond, wat haar niet toegelaten werd; dat de boycot dan ook gehandhaafd werd; hierom richtte eiscleres tot den Heer S. een aanbevolen schrijven op 24 December 1936, om « alle voorbehoud te maken nopens de gevolgen van zijn handelwijze en de eventuele schade » ;

Aangezien op 1 Januari 1937, verweerders aan de firma St.-H. van Eekloo hun wil nog beter te kennen geven met te schrijven : « Du moment que cette Firme (De W. Vl. Betonwerkerij) renonce formellement à la revente de fer non ouvragé pour le présent et l'avenir, si cette déclaration, accompagnée des garanties qui en forment le corollaire. Aussitôt en possession de cette déclaration complétée, j'aurai hâte de lui donner satisfaction. Entre-temps toute fourniture reste interdite. »

In rechte :

Aangezien de eisch gesteund is op artikel 1382 van het burgerlijk wetboek en verweerders aansprakelijk gesteld worden door aanlegster niet om geen betonijzer te hebben geleverd — vermits zij

persoonlijk geen handelaars zijn — maar om aan de leden en niet-leden van de groepeerings te hebben verboden aan eischeres ijzer te leveren, zoolang deze laatste niet zou verzaakt hebben aan haren handel in ijzerwaren ;

Aangezien het er dus niet om gaat te weten of een handelaar vrij is zijne waren te verkoopen aan wien hij wil, maar er alleenlijk te onderzoeken valt of verweerders een onrechtmatige daad hebben gesteld met het gezegd verbod tegen eischeres uit te schrijven ;

Aangezien een daad onrechtmatig voorkomt wanneer zij strijdig is met de wet ;

Aangezien een vakbond het recht heeft een inwendig reglement op te stellen en sancties te voorzien in geval er op inbreuk wordt gemaakt door één van zijn leden, maar dat de wet uitdrukkelijk aan een vakbond verbiedt sancties uit te schrijven van aard om de rechten van derde personen te krenken (Artikel 4 9° wet van 31 Maart 1898) ;

Aangezien een inbreuk gepleegd door een derde op een reglement van een vakbond, dus geen aanleiding mag geven tot sancties tegenover hem ;

Aangezien verweerders weliswaar aanvoeren dat de genomen maatregel gewettigd was door het feit dat eischeres betonijzer onder de vastgestelde prijzen verkocht ;

Aangezien mocht het dan ook blijken dat de W. VI. Betonwerkerij ijzerwaren weder verkocht heeft of te koop heeft aangeboden tegen een prijs, die lager was dan deze der concurreerende firma's, verweerders zich door dergelijke handelingen maar gegriefd konden verklaren, indien er aan eischeres een verplichte verkoopprijs opgelegd was geweest ; dat verweerders steeds in gebreke zijn het bestaan van dergelijke verplichting te bewijzen ;

Aangezien integendeel uit de voorgelegde stukken spruit dat eischeres meermaals naar de prijzen en de bestaande reglementeering heeft gevraagd en geen antwoord heeft ontvangen ; dat zij insgelijks gevraagd heeft om lid te mogen worden van de groepeerings, ten einde de reglementeering te kunnen naleven, en nogmaals geen antwoord bekam ;

Aangezien uit de hierboven aangehaalde brieven spruit dat de maatregel genomen werd niet om vastgestelde prijzen te doen eerbiedigen, maar wel met het doel aanlegster er toe te dwingen aan een deel van hare gewone commercieele bedrijvigheid te verzaken ;

Aangezien dit doel rechtstreeks tegen de wet van 1791 indruischt, welke de vrijheid van handel waarborgt ; dat die vrijheid inderdaad essentieel bestaat in de vrije keuze tot 't uitoefenen van welkdanigen handel (Demogue b. II N° 813 en volgende ; Arr. Douai 13-7-1900 D. 1903-2-148) ; dat een reglementeering waarbij dit recht ontnomen wordt, zonder beperking van tijd noch plaats diensvolgens onwettig is ; (Brussel 24 Juli 13 - Jur. Comm. Brux. 1913 bl. 477 - Brux. 5 Oogst 1937 - B. J. ; kol. 597 - Planiol B. VI bl. 334) ; dat verweerders met een dwangmiddel te gebruiken ten einde een onwettig doel te bereiken, dan ook een fout hebben begaan waarvan zij de gevolgen dienen te dragen

indien aanlegster er schade heeft door geleden ; (Planiol B. VI N° 589 - Nota Kirkpatrick, Rev. Ass. et Resp. 1934 N° 1622).

Aangezien verweerders tevergeefs gewag maken van het K. B. van 13 Januari 1935, hetwelk weliswaar de verstandhouding tusschen voortbrengers en voortverkoopers aanmoedigt, maar hetwelk verre van onwettige praktijken goed te keuren, integendeel een heele proceduur voorziet, ten einde de rechten van de niet-leden te vrijwaren en, moest zelfs aangenomen worden dat ter zake eischeres niet als derde in den zin der wetgeving mag worden beschouwd, vermits de groepeerings uitsluitend grossisten vereenigt met uitsluiting van kleinhandelaars dan zou het K. B. van 1935 niet kunnen ingeroepen worden daar het besluit nergens bepaalt — en het niet bij machte was te bepalen — dat de tot stand gekomen reglementeering de bestaande wetten niet moet eerbiedigen.

Wat verweerder O. S. betreft :

Aangezien verweerder S. tot zijne buiten-zaakstelling besluit, omdat hij steeds als voorzitter van den vakbond is tusschengekomen en omdat dienvolgens slechts zijn mandaatgever aansprakelijk kan gesteld worden ;

Aangezien de actie steunt op artikel 1382 van het Burgerlijk Wetboek ; dat een mandataris altijd persoonlijk verantwoordelijk is voor de gevolgen van de quasi delicten, die hij bedreven heeft gedurende de uitvoering van zijn mandaat ; (Aubry et Rau par. 415 n° 4 - De Page b. II bl. 844) ; dat hij dan ook in solidum dient aansprakelijk gesteld te worden met den vakbond die, ofwel een onwettig order aan zijn mandataris heeft gegeven ofwel zich heeft plichtig gemaakt aan een gemis aan toezicht ; (Artikel 1998 van het Burgerlijk Wetboek - Fr. Verbr. 20-I-80 - D.P. 1880-I-252 - Planiol b. VI. bl. 929 en b. XI N° 1502 - 20 - De Page b. II bl. 884) ;

Wat de schade betreft :

Aangezien het vaststaat dat aanlegster op 3 December 1936 een bestelling van 100 ton betonijzer liet geworden aan de firma St. te Eecloo ; dat deze laatste de bestelling aanvaardde den 6 December aan de niet verhoogde prijzen, onder voorwaarde althans dat verweerders toelating zouden verleenen tot levering ; dat de bestelling den 8 December op 120 ton gebracht werd en insgelijks aanvaard werd onder dezelfde voorwaarde ;

Aangezien geen toelating werd verleend en verweerders integendeel op 12 Januari 1937 aan de firma St. hun verbod bevestigden, dat de prijzen den 24 December 1936 met 7,50 fr. per 100 kgr. stegen voor den groothandel ;

Aangezien dit verbod, hetwelk slechts verviel in Januari 1938, eischeres ertoe bracht betonijzer te moeten aankopen aan detailprijzen ; dat door verweerders inderdaad niet kan geloofd worden dat van einde 1936 af tot einde 1937 de groothandelaars van een feitelijk monopolie genoten hebben, tengevolge van de maatregelen door Cosibel getroffen ; dat het aan eischeres dan ook onmogelijk was elders dan bij haar vroegere leveranciers aan betonijzer te geraken ; dat deze laatste, ten gevolge van het verbod door verweerders uitgeschreven,

de bestellingen weigerden ofschoon in hun toegerekend contingent het aandeel dat aan eischeres toekwam aangerekend was geweest ;

Aangezien verweerders niet betwisten dat eischeres een som van 116.520,75 fr. heeft moeten uitgeven voor aankoop van 89.213 kgr. betonijzer, welke aan de normale prijzen van 6 December 1936 haar 69.009,25 fr. zouden zijn gefactureerd geweest; dat zij derhalve een teveel van 47.511,50 fr. heeft uitbetaald ;

Aangezien eischeres bovendien 100.000 fr. schadevergoeding aanvraagt, wegens het verlies van mededinging in aanbestedingen, doch geen enkel bewijs voorlegt noch dat er aanbestedingen plaats grepen, noch dat het haar onmogelijk is geweest er aan deel te nemen ;

Wat den tegeneisch betreft :

Aangezien verweerders, bij tegeneisch, wegens roekeloos en tergend geding, een schadevergoeding van 10.000,00 fr. aanvragen voor elk een van hen ;

Aangezien de hierboven uiteengezette motieven genoegzaam wijzen op de gegrondheid van den hoofdeisch ; dat het dan ook nutteloos voorkomt den tegeneisch verder te weerleggen ;

Om deze redenen :

De Rechtbank, alle andere besluiten afwijzende, zegt voor recht dat verweerders met aan de groot-handelaars in ijzer gedurende de jaren 1936 en 1937 te verbieden aan eischeres bestellingen te doen zoolang zij niet zou verzaakt hebben aan haren handel in ijzerwaren, een fout hebben begaan ;

Verklaart ze in solidum aansprakelijk voor de gevolgen ervan, begroot door de rechtbank op 47511,50 fr.

Veroordeelt verweerders solidairlijk tot het betalen van die som aan eischeres, met de gerechtelijke intresten ;

Verklaart den eisch ongegrond voor het overige, alsook den tegeneisch ;

Geeft akte aan verwerders dat zij het geding schatten op 150.000 fr. voor iedere partij en in elk der hoofden van den aanleg ;

Veroordeelt verweerders solidairlijk tot de kosten ;

Verklaren tegenwoordig vonnis uitvoerbaar bij voorraad, niettegenstaande alle voorziening en zonder borg, behalve voor wat betreft de kosten.

Vlaamsche Juristen

Abonneert U op het

**RECHTSKUNDIG
WEEKBLAD !!!**

BIBLIOGRAPHIE

LES PANDECTES BELGES. — Tables de Concordance. — Maison Larcier, Brussel. — 1940.

Vóór korten tijd werd er in dit tijdschrift nog op gewezen hoe jammer het was dat de Pandectes belges, waarin zooveel uitstekende verhandelingen verschenen zijn, in de laatste jaren zoo moeilijk bruikbaar was geworden tengevolge van de oneindige versnippering der stof en van de geweldige menigvuldigheid der slagwoorden waaronder deze stof verdeeld werd.

Wij hebben het groot genoegen thans te kunnen melden dat aan dezen toestand op uitstekende wijze verholpen is geworden door het publiceeren van « Tables de concordance », die thans toelaten met het grootste gemak op alle gebied zijn weg te vinden in het reuzenwerk der Pandectes.

Tengevolge van de omstandigheid dat de uitgevers steeds getracht hebben de nieuwere wetgeving te behandelen onder slagwoorden die alphabetisch nog niet aan de beurt gekomen waren, was het natuurlijk vereischt op uiterst gewrongen wijze die slagwoorden aan den inhoud aan te passen. Daardoor dreigde een zeer interessante bron van juridische wetenschap eenvoudig verloren te gaan.

Daaraan is thans verholpen. De tafels die zoo pas werden uitgegeven laten toe op gemakkelijke en vlugge wijze in de encyclopedie zijn weg te vinden.

De slagwoorden zijn nu eenvoudig en duidelijk en verwijzen door middel van ondertitels naar de verschillende boekdeelen der Pandectes waarin de stof werd behandeld.

Typografische teekens duiden aan of de verhandeling grootere of minder groote uitbreiding heeft.

De verwijzingen gebeuren niet enkel naar de verhandeling waarin de stof uitvoerig wordt uiteengezet, doch ook naar artikelen waarin ze terloops wordt besproken of waarin slechts een gedeelte ervan wordt onderzocht.

Op deze wijze is er door deze « Tables de concordance » een werkinstrument geschapen dat van onschatbare waarde is. Wij hebben thans de zekerheid dat geen enkel stuk betreffende het onderwerp dat wij willen doorgronden ons kan ontsnappen. De groote verscheidenheid der artikelen, die tot nog toe een euvel der Pandectes mocht genoemd worden, wordt thans, dank zij deze tafels een verdienste, daar het nu mogelijk is dezelfde kwestie van uit verschillende oogpunten te belichten en wij aldus tevens zeer gemakkelijk een inzicht krijgen in de evolutie van rechtsleer en rechtspraak, wat het wetenschappelijk belang van het werk nog verhoogt.

Deze tafel is uitgegroeid tot een lijvig boekdeel van meer dan 700 bladzijden, waarvan echter toch het gebruik allengemakkelijkst is.

Het is een geweldig werk geweest dat verschillende jaren zal gevegd hebben, doch waarvan het tot stand komen werkelijk als een mijlpaal kan gekenmerkt worden.

René Victor

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

De Vlijt, Nationalestr., 46, Antwerpen, A. Somville, best.